

Wisenten

in het Kraansvlak: win, win, win!

De komst van de wisent naar het Nationaal Park Zuid-Kennemerland werd tien jaar geleden met argwaan gadegeslagen. Argwaan is omgeslagen in enthousiasme. De met uitsterven bedreigde grazer uit Oost-Europa heeft laten zien zich ook prima thuis te voelen aan de Hollandse kust. Het dier levert een eigen bijdrage aan de toename van variatie aan planten en dieren in de duinen. En natuurliefhebbers zijn verliefd geworden op deze imposante Europese bizon.

Tekst: Jos Lap
Foto's: Peter Maris

Een gevoel van lichte spanning bekruipt ons als we naar het Wisentenpad door het Kraansvlak lopen. Aan de forse Schotse hooglanders en konikpaarden zijn we inmiddels wel gewend, maar de kans oog in oog te staan met een breedgeschouderde wisent is toch een ander verhaal. We vallen met de neus in de boter, nog voor we het hek naar het Wurmenveld door zijn. Rechts van de ingang, op een helling liggen dertien bizons onbekommerd in het zand. Een paar andere lopen wat rond. Zo'n voltreffer hebben we nog niet eerder beleefd. Een vredig tafereel. Eksters op het achterwerk van de grazers pikken teken weg. Iets verderop zit een dankere buizerd op de uitkijk. Je hoort spechten, goudhaantjes, kramsvogels en een boomleeuwerik. En natuurlijk regelmatig een vliegtuig en soms een trein. Verder niets dan rust. Goed is te zien hoe de grazers hier het gras en de struiken kort houden en het zand tevoorschijn krabben.

Gek op bast

De vergrassing en het oprukkend struweel in het duingebied was een van de redenen om de wisenten tien jaar geleden hierheen te halen. Grazers zijn er al langer in de duinen, maar wisenten leveren een aparte bijdrage aan het karakter van het gebied. Ze grazen niet alleen maar eten ook veel houtachtigen, ze zijn gek op bast. Ze maken ook de grasmat open en rollen door het zand. Dat trekt weer andere insecten en reptielen aan dan de soorten van het hoge gras en geeft planten van de grijze duinen een kans.
"Lang werd gedacht dat de Europese bizon een bosbewoner was," vertelt Yvonne Kemp, projectleider wisenten voor terreinbeheerder PWN en werkzaam bij ARK Natuurontwikkeling. "Gebleken is dat het beest zich heel goed thuisvoelt in het relatief open en heterogene duingebied. ❱

Duinbehoud

"De stichting Duinbehoud was van meet af aan betrokken bij de introductie van de wisenten in het Kraansvlak", vertelt Marc Janssen, destijds directeur van Duinbehoud en nu nog steeds duinconsulent in het gebied. "Enerzijds omdat we natuurlijk betrokken willen zijn bij al het beleid en beheer in de duinen. Anderzijds omdat we een subsidiabele organisatie zijn. Wij hebben destijds gezorgd voor een ton aan subsidies voor het project."
Hij herinnert zich nog wel de scepsis rond de introductie: horen deze dieren met een verondersteld agressief karakter wel thuis in de duinen, moet je wel slepen met dieren door Europa? "Uiteindelijk bleek dat wisenten 'mensenmijdend' zijn, de rust opzoeken en een goede invloed hebben op de ecologie van het duingebied." In 2007 startten waterleidingbedrijf en duinbeheerder PWN, Stichting ARK Natuurontwikkeling, Stichting Duinbehoud, Stichting Kritisch Bosbeheer en FREE Nature een pilot van vijf jaar met de introductie van de wisent in het Kraansvlak. In 2012 werd het project met vijf jaar verlengd.

We denken dat wisenten vroeger in halfopen gebieden leefden maar daar verdreven zijn doordat de mens steeds meer gebied innam en door de jacht. Ze trokken zich terug in de bossen voor hun veiligheid en rust. Dat ze het hier goed doen en ook nakomelingen krijgen is heel belangrijk voor het voortbestaan van deze soort."

Waardering en navolging

De wisent - het grootste Europese landzoogdier - was voor de Tweede Wereldoorlog bijna uitgestorven, bestond niet meer in het wild. Na de oorlog startten natuurbeschermers in het Poolse Białowieża met terugbrengen van de wisent met als gevolg dat de huidige wereldpopulatie bestaat uit meer dan 4800 in het (semi-)wild levende dieren.
Het 'wat doen die gekke Hollanders nou' toen ze wisenten naar Noord-Holland haalden, heeft plaatsgemaakt voor waardering en navolging, in Nederland en daarbuiten. Sinds vorig jaar lopen er ook wisenten rond op de Veluwe in boswachterij Kootwijk en op de Maashorst in Noord-Brabant. Yvonne Kemp: "Er is ook veel belangstelling vanuit het buitenland. Er zijn stieren van hier naar Spanje gegaan en die doen het goed." Ze glimt als ze het vertelt. Voor haar was het liefde op het eerste gezicht, haar eerste ontmoeting met de bizon.
"Pas nog deed ik vlak achter elkaar drie excursies voor buitenlandse bezoekers. Als het dan lukt om ze op te sporen, geeft dat een geweldig gevoel. Ik heb ze al zo vaak gezien, maar het blijft elke keer een fantastisch gezicht om wisenten in de natuur te zien."

Van dichtbij

De afgelopen tien jaar is gebleken dat het heel goed mogelijk is om recreanten een blik te gunnen op deze imposante beesten. Vijf jaar geleden is met de uitbreiding van het wisentengebied zelfs een wandelpad binnen wisententerrein komen te liggen, waardoor recreanten de kans krijgen om de dieren van nabij te zien. Dat werkt goed.

Bezoekers moeten wel afstand houden (minstens 50 meter), niet provoceren en de beesten ook niet achterna lopen omdat ze zo graag een foto willen. Juist om die reden is het toezicht door boswachters en vrijwilligers op het Wisentenpad geïntensiveerd.

Uitbreiding?

De introductie van de wisenten in het Kraansvlak (330 hectare) is in meer opzichten een succes. Hoewel nog een officieel besluit genomen moet worden, zullen ze voorlopig wel blijven. Wat de Kennemerduinen betreft is eerder de vraag of het areaal kan worden uitgebreid. Met de komst van drie ecoducten is die mogelijkheid er in potentie. Maar de partijen die erover gaan zijn er nog niet uit. In hun huidige leefgebied kun je ze maar op één pad tegenkomen en dan alleen nog tussen september en maart.
Kun je deze dieren ook toelaten in een gebied met veel meer wandelpaden? Of moet je dan de toegang tot het gebied beperken? •

Jos Lap is redacteur van Duin

Zelf wisenten zien

In het Kraansvlak zijn verschillende manieren om wisenten te zien. Er is een uitkijkpunt met uitzicht over een duinmeer waar de wisenten regelmatig komen drinken. In het gebied worden ook excursies onder leiding van een boswachter gehouden. En van september tot maart is het Wisentenpad geopend, een ruig pad dwars door de westkant van het Kraansvlak. Zie www.wisenten.nl en www.np-zuid-kennemerland.nl
In het bezoekerscentrum de Kennemerduinen in Overveen is een 3D animatie 'de virtuele wereld van de wisent' te zien.

